

ӨМНӨХ ҮГ

“Иргэн баян бол улс баян” хэмээх үг буй. Үүний цаана иргэн бүр эрх үүргээ ухамсарлан, өөрийн амьдрал ахуйдаа эзэн болж чадвал улс орны хөгжил сайн сайхан байхыг өгүүлж буй хэрэг билээ. Нөгөө талаас, аливаа улсын хөгжлийн эрхэм зорилго бол ард иргэдийнхээ сайн сайхан аж байдлыг дээшлүүлэх явдал байдаг. Энэ зорилгод хүрэхэд улс орон эдийн засгийн хувьд чадамжтай, хувь хүмүүс санхүүгийн хувьд чадамжтай байх нь илүү чухаг. Төр засаг дангаараа ажиллаад энэ зорилгыг биелүүлэх боломжгүй, гагцхүү үүнд иргэн бүрийн үүрэг, хувь нэмэр, идэвх санаачлага, оролцоо хэрэгтэй юм.

Иймээс Монголбанк, Сангийн яам, Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яам, Санхүүгийн зохицуулах хороо хамтран Дэлхийн банкны техник туслалцааны хүрээнд “Олон нийтийн санхүүгийн суурь мэдлэгийг дээшлүүлэх дунд хугацааны хөтөлбөр”-ийг боловсруулан Санхүүгийн тогтвортой байдлын зөвлөлөөр 2015 онд батлуулаад байна. Энэхүү хөтөлбөрийн үр дүнд хувь хүн Та өөрийн санхүүгээ зөв удирдан жолоодох, тухайлбал, хувь хүний санхүүгийн талаарх үндсэн

ойлголт, тодорхойлолтууд, орлого, зарлагаа тооцоолох, хянах, хуримтлал, хадгаламжтай болох, хөрөнгө мөнгөө зарцуулахтай холбогдон гарч болох аливаа эрсдэлт байдлаас сэргийлэх, хамгаалах, эдийн засаг, санхүүтэй холбоотой зөв, оновчтой шийдвэр гаргах зэрэг өөрийн өдөр тутмын болоод ирээдүйн эдийн засгийн амьдралд нэн шаардлагатай, мэдвэл зохих хувь хүний санхүүгийн мэдлэг, ур чадварыг эзэмших юм.

Бид хязгаарлагдмал нөөцөөр хязгааргүй хэрэгцээгээ хангахыг тэмүүлдэг. Тэгвэл хэрэгцээгээ бүрэн хангахын тулд хязгаарлагдмал нөөц, хөрөнгө мөнгийг зөв зарцуулахтай холбоотой хувь хүний санхүүгийн төлөвлөлт танд маш чухал. Хувь хүн та өөрийн бүхий л талын нөөц бололцоог ашиглах, нийгэм, эдийн засаг, санхүүгийн үйлчилгээний талаарх өөрт хэрэгтэй мэдээлэл олж авах, мэдээлэлдээ тулгуурлан шийдвэр гаргах, сонголт хийхдээ хэрэглэх зөв мэдлэг, хандлага, ур чадвар, зан үйл, дадал зуршлыг энэ гарын авлагаас олж авна гэдэгт бид найдаж байна.

МОНГОЛБАНК
ОЛОН НИЙТИЙН БОЛОВСРОЛ, МЭДЭЭЛЛИЙН ТӨВ

1. ЗЭЭЛ, ТҮҮНИЙ ТӨРӨЛ

www.sankhuuginbolovsrol.mn

ЗЭЭЛ ГЭЖ ЮУ ВЭ?

Санхүүгийн байгууллага, хувь хүнээс өөрийн хувийн хэрэгцээ болон бизнесийн үйл ажиллагаанд шаардлагатай санхүүжилтыг тодорхой хугацаатай, хүүтэй, эргүүлж төлөх нөхцөлтэй авахыг зээл гэж энгийнээр тодорхойлж болох юм.

Зээл сэдвийн хүрээнд үндсэн зээл /зээлийн хэмжээ, хүү, хугацаа, зээл эргэн төлөгдөх хуваарь, барьцаа хөрөнгө, түүний шаардлага, зээлийн болон барьцаа/батлан даалтын гэрээ, зээлтэй холбоотой гарах зардал гэсэн үндсэн ойлголтуудыг мэдэх хэрэгтэй.

Зээлийг зориулалт болон эргэн төлөгдөх эх үүсвэрийн хэлбэрээс нь хамааруулан дараах байдлаар ангилсан байдаг.

ҮНДСЭН ЗЭЭЛ:

Зээлийн хүү, шимтгэл ороогүй зээлийн үлдэгдэл дүн.

ЗЭЭЛИЙН ХҮҮ:

Зээлийг тодорхой хугацаанд ашигласныхаа төлөө зээлдүүлэгчид төлж буй төлбөр. Зээлийн хүү нь тогтмол болон хувьсах хүүтэй байж болно. Тогтмол хүү нь зээлийн хугацааны турш өөрчлөгддөггүй бол хувьсах хүү нь гэрээгээр тохирсон аргачлалын дагуу тодорхой хугацаанд өөрчлөгдөж байдаг.

НЭМЭГДҮҮЛСЭН ХҮҮ:

Зээлийн эргэн төлөгдөх хуваарийн дагуу төлөх төлбөрөө хугацаа хэтрүүлсэн тохиолдолд үндсэн зээлийн хүү дээр зээлийн хүүний 20%-иас ихгүйгээр нэмж төлж буй хүү юм.

ЗЭЭЛИЙН ХУГАЦАА:

Зээлийн гэрээгээр тохиролцсон зээл авснаас эхлэн төлж дуусах хүртэл хугацаа.

ЗЭЭЛДЭГЧ, ХАМТРАН ЗЭЭЛДЭГЧ:

Зээлийн гэрээний үүргийг хамтран гүйцэтгэх үүрэг хүлээсэн иргэн, хуулийн этгээд.

Зураг 1. Зээлийн бүтээгдэхүүний төрөл

Иймд та зээл авах тухай бодохоосоо өмнө зээлийг хэрхэн, юунд зарцуулахаа тодорхойлсон байхаас гадна зээлийг хүүний хамт тогтмол давтамжтайгаар буцаан төлөх ирээдүйн орлогоо тооцоолсон байх ёстой.

2. ЗЭЭЛИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ СОНГОЛТ

www.sankhuuginbolovsrol.mn

Ямар төрлийн зээлийг сонгох нь таны хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн, эрсдэлгүй, үр ашигтай байхыг урьдчилан судлах хэрэгтэй. Иймд зээл авахдаа дараах хүчин зүйлсийг тодорхойлох нь зүйтэй.

Зураг 2. Зээл авахад анхаарах хүчин зүйлс

I.

Зээлийн хэрэгцээ шаардлага
буюу зориулалт тодорхой байх

II.

Зээлээ эргэн төлөх арга зам нь
тодорхойлогдсон байх

III.

Зээлийн нөхцөл /зээлийн хэмжээ, хугацаа, хүү/ нь
зээлийн зориулалтад тохирсон байх

IV.

Зээл нь зөвхөн зардлыг бус ирээдүйн ашиг,
орлого, зохистой хэрэглээг санхүүжүүлж байх

3. ЗЭЭЛИЙН ХҮҮ, ТӨЛБӨРИЙН ТООЦООЛОЛ

www.sankhuuginbolovsrol.mn

Зээл авахаар төлөвлөж байгаа иргэд сар, улиралд төлөх зээл болон хүүний төлбөрөө урьдчилан тооцоолон, түүнийг хангах мөнгөн орлогоо тооцоолдог чадвартай байх нь бидний анхан шатны мэдлэг байх учиртай.

Зээлийн эргэн төлөгдөх хуваарь: Зээлийн хугацааны туршид зээл болон хүүний төлбөрийг тодорхой давтамжтайгаар хэсэгчлэн төлөх үүргийг тохиролцсон хуваарь.

Хөнгөлөлтийн хугацаа: Бизнесийн онцлог болон зээл эргэн төлөх орлогоос

хамааран үндсэн зээлийн төлбөрийг төлөх үүргийг хойшлуулж тодорхой хугацаанд зөвхөн хүүний төлбөр төлөх хугацаа.

Зээлийн урьдчилсан төлөлт: Зээлийн төлбөрийг хуваарьт хугацаанаас нь өмнө үндсэн зээлийг хэсэгчлэн болон бүтнээр нь буцаан төлөх.

Зээлийн хүүний зардлыг энгийн байдаар тооцоолоход, үндсэн зээл буюу авсан зээлийн үлдэгдэл, зээлийн жилийн хүү, зээл ашиглах хоног мэдэгдэж байхад хангалттай.

$$\text{Зээлийн хүүний тооцоолол} = \frac{\text{Зээлийн үлдэгдэл} \times \text{Зээлийн жилийн хүү}}{365} \times \text{Зээл ашигласан хугацаа}$$

Иргэн Гарьд сарын 1.0 сая төгрөгийн цалинтай ажил эрхэлдэг ба автомашин худалдан авахаар жилийн 18%-ийн хүүтэй, 3.0 сая төгрөгийн зээл авах болсон. Тэрээр зээлээ 5 сарын хугацаатай авбал зээлийн хүүнд сард хэдэн төгрөг төлөхийг тооцож үзье.

Сарын хүүний зардал = $(3,000,000 \times 18\%) / 365 \times 30 = 44,384$ төгрөг байна.

Та тодорхой бизнесийн болон цалингийн орлоготой бол сар бүр зээлийн төлбөрөөс тодорхой хэсгийг зээлийн хүүтэй хамт төлүүлэхийг банкууд эрмэлздэг. Мэдээж зээлийг

эргэн төлөх хуваарийг таны орлого орж ирэх хугацаа, ажил болон бизнесийн үйл ажиллагааны онцлогтой уялдуулан төрөл бүрээр банк тооцоолон гаргадаг.

Зураг 3. Зээлийн эргэн төлөлтийн хуваарийн төрөл, хэлбэр

Зээлийн төлбөр төлөх дээрх хувилбаруудын ялгааг, Гарьдын гэр бүлийн авсан жилийн 18%-ийн хүүтэй, 5 сарын хугацаатай, 3.0 сая төгрөгийн дүнтэй автомашины лизингийн зээлийн жишээн дээр авч үзье.

I. Үндсэн зээл болон хүүний төлбөрөөс бүрдсэн тэнцүү төлбөртэй хуваарь

Зээл төлөх огноо	Үндсэн зээлийн төлбөр	Хүүгийн төлбөр	Нийт төлбөр	Үндсэн зээлийн үлдэгдэл
Нийт	3 000 000	135 965	3 135 965	3 000 000
2016.02.10	581 330	45 863	627 193	2 418 670
2016.03.10	592 602	34 590	627 193	1 826 068
2016.04.10	599 276	27 916	627 193	1 226 792
2016.05.10	609 043	18 150	627 193	617 749
2016.06.10	617 749	9 444	627 193	-

Зээлийн хүү зээлийн үндсэн үлдэгдлээс тооцогдох тул эхний саруудад хүүний төлбөр өндөр, үндсэн зээлийн төлбөр бага байгаа боловч Гарьдын сард төлөх хэмжээ ижил байна.

II. Сар бүр тэнцүү үндсэн зээлийн төлбөр + зээлийн хүү

Зээл төлөх огноо	Үндсэн зээлийн төлбөр	Хүүгийн төлбөр	Нийт төлбөр	Үндсэн зээлийн үлдэгдэл
Нийт	3 000 000	134 630	3 134 630	3 000 000
2016.02.10	600 000	45 863	645 863	2 400 000
2016.03.10	600 000	34 323	634 323	1 800 000
2016.04.10	600 000	27 518	627 518	1 200 000
2016.05.10	600 000	17 753	617 753	600 000
2016.06.10	600 000	9 173	609 173	-

Гарьдын сар бүр төлөх үндсэн зээлийн үлдэгдэл нь ижил боловч хүүнээс хамааран сард төлөх нийт төлбөр нь харилцан адилгүй байна.

III. Сар бүр зээлийн хүүг төлөх ба тодорхой саруудад үндсэн зээлийн төлбөрөөс чөлөөлөгдөж, бусад хугацаанд зээлийн төлбөр тэнцүү төлөх хуваарь

Зээл төлөх огноо	Үндсэн зээлийн төлбөр	Хүүгийн төлбөр	Нийт төлбөр	Үндсэн зээлийн үлдэгдэл
Нийт	3 000 000	179 507	3 179 507	3 000 000
2016.02.10	-	45 863	45 863	3 000 000
2016.03.10	-	42 904	42 904	3 000 000
2016.04.10	1 000 000	45 863	1 045 863	2 000 000
2016.05.10	1 000 000	29 589	1 029 589	1 000 000
2016.06.10	1 000 000	15 288	1 015 288	-

Энэ хувилбарын хувьд эхний 2 сард зөвхөн зээлийн хүү төлөх ч үлдэх саруудад үндсэн зээлээс өндөр хэмжээгээр төлж эхлэх учраас нийт төлбөр 1.0 сая төгрөгөөс илүү гарч байна. Өөрөөр хэлбэл, Гарьд улирлын шинжтэй бизнес эрхэлдэг бол ийм нөхцлөөр зээл авах боломжгүй нь харагдаж байна. Энэ тохиолдолд 3.0 сая төгрөгийн зээлийг арай урт хугацаатай авах хүсэлтийг банкинд тавьж болно.

IV. Сар бүр зээлийн хүүг төлөх ба тодорхой саруудад үндсэн зээлээ хувааж төлөх хуваарь

Зээл төлөх огноо	Үндсэн зээлийн төлбөр	Хүүгийн төлбөр	Нийт төлбөр	Үндсэн зээлийн үлдэгдэл
Нийт	3 000 000	156 823	3 156 823	3 000 000
2016.02.10	-	45 863	45 863	3 000 000
2016.03.10	1 500 000	42 904	1 542 904	1 500 000
2016.04.10	-	22 932	22 932	1 500 000
2016.05.10	-	22 192	22 192	1 500 000
2016.06.10	1 500 000-	22 932	1 522 932	-

Гарьдын тухайд энэ хувилбараар зээл авах боломжгүй. Гэхдээ тогтмол бус улирлын шинж чанартай бизнес эрхлэгчдэд илүү тохиромжтой хувилбар юм.

ДҮГНЭЛТ:

Үндсэн зээлээс боломжит өндөр дүнгээр төлж эхлэх нь нийт хүүнд төлөх төлбөрийг бууруулж байгааг харж болно. Хамгийн бага хүүний төлбөр II хувилбар дээр гарч байгаа бол хамгийн өндөр төлбөр III хувилбар дээр гарсан. Өөрөөр хэлбэл орлоготой уялдаагүй л бол үндсэн зээлээс чөлөөлүүлэх нь хүсэлт нь нэмэлт зардлыг бий болгож байгааг анхаарах хэрэгтэй.

4. ЗЭЭЛИЙН БАРЬЦАА, ТҮҮНД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА, ҮНЭЛГЭЭ

www.sankhuuginbolovsrol.mn

Барьцаа хөрөнгө

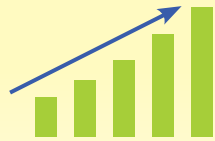
Зээлийн гэрээний үүрэг биелэгдэхгүй байх нөхцөл ирээдүйд бий болох үед гэрээний үүргийг гүйцэтгүүлэх зорилготой хөдлөх болон үл хөдлөх эд хөрөнгө, бусдын өмчлөлд шилжүүлж болох эрх.

Батлан даалт

Гуравдагч этгээд зээлдэгчийн нэрийн өмнөөс зээлийн гэрээний үүргийг эд хөрөнгөөр болон орлогоороо хариуцан төлөх үүрэг хүлээсэн гэрээ.

Барьцаа хөрөнгийг дараах байдлаар ангилдаг.

Зураг 4. Барьцаа хөрөнгийн төрөл

Үл хөдлөх хөрөнгө	Хөдлөх хөрөнгө	Биет бус хөрөнгө
		
• Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зориулалттай барилга, байгууламж, хувьчлагдсан орон сууц, амины сууц, хашаа байшин өмчлөх/ эзэмших эрхтэй газрын хамт, • Газар өмчлөх/эзэмших эрхийн гэрчилгээ, • Газар эзэмших эрхийн гэрчилгээний тухайд зээлийн барьцаанд авч болох ба зээлийн барьцаа хөрөнгийн үнэлгээнд оруулж тооцохгүй.	• Тээврийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж • Банкин дахь хугацаат хадгаламж • Үнэт эдлэл • Мал • Бизнесийн бараа материал	• Ашигт малтмал ашиглалтын лиценз • Үнэт цаас, хувьцаа • Бүтээгдэхүүн нийлүүлэх, ажил үйлчилгээ үзүүлэх гэрээний орлого

Арилжааны банкууд зээлийн барьцаанд тавих хөрөнгөд дараах ерөнхий шаардлагуудыг тавьдаг. Үүнд:

- Хөрөнгийг гэрчлэх баримт бичиг эрхзүйн хувьд зөрчилгүй, гэрчилгээтэй байх,
- Хөрөнгийн чанар байдал,
- Зах зээлд эрэлттэй байх,
- Бусдын эзэмшлийн хөрөнгө барьцаалах бол эрх зүйн хувьд хүчин төгөлдөр зөвшөөрөлтэй байх.

Хэдийгээр банк зээлдэгчдийн орлогод тулгуурлан зээл олгодог ч ирээдүйд тохиолдох төлбөрийн эрсдэлийг бууруулах үүднээс барьцаа хөрөнгө шаарддаг. Нөгөө талаас, банк

харилцагчдын итгэж хадгалуулсан хөрөнгөөр зээл олгодог учраас хадгаламж эзэмшигчдээ эрсдэлээс хамгаалах үүднээс барьцаа хөрөнгийг авдаг.

Зээлийн төлбөрийн эрсдэл үүссэн үед хамгийн богино хугацаанд барьцаа хөрөнгийг борлуулж зээлийг төлүүлэх зорилгоор банкууд хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээг бууруулан зээлийн барьцаанд авдаг.

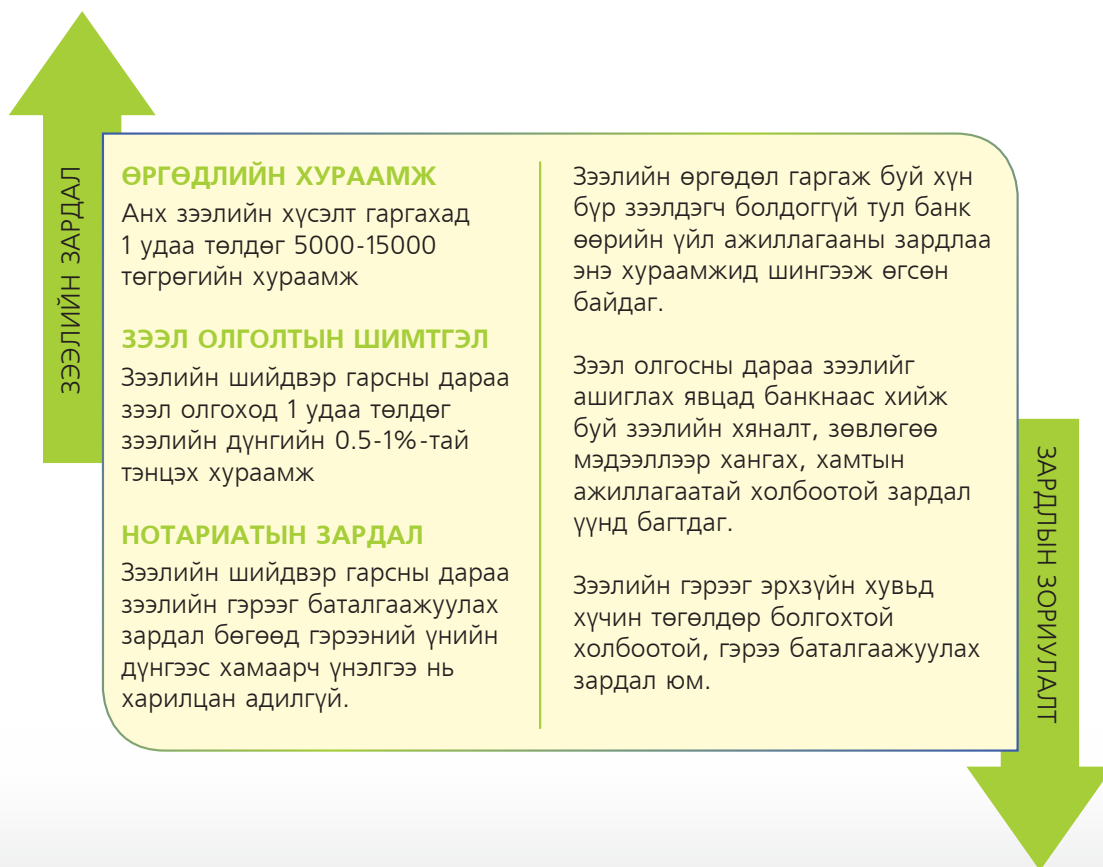
Мөн зээлээр бий болгосон хөрөнгө, тоног төхөөрөмж, түүхий эд материалыг зээлийн барьцаа хөрөнгийн нэг хэсэгт оруулж болдог. Түүнчлэн барьцаа хөрөнгийн дутагдалтай жижиг дунд бизнес эрхлэгчдэд зээлийн батлан даалтын үйлчилгээ үзүүлдэг байгууллага байдаг.

5. ЗЭЭЛИЙН ЗАРДАЛ, ТҮҮНИЙ ЗОРИУЛАЛТ

www.sankhuuginbolovsrol.mn

Зээлийн зардалд үйлчилгээтэй холбогдон гардаг төрөл бүрийн шимтгэл хураамжууд ордог. Шимтгэлийг тодорхой үнийн дүнгээс хувиар тооцдог бол хураамж нь тогтмол дүнгээр илэрхийлэгдсэн байдаг.

Зураг 5. Зээлийн шимтгэл, хураамжийн төрөл, зориулалт, жишиг дүн

6. ЗЭЭЛИЙН ГЭРЭЭ, ТАЛУУДЫН ҮҮРЭГ ХАРИУЦЛАГА

www.sankhuuginbolovsrol.mn

Зээлийн гэрээ

Зээлдэгч болон зээлдүүлэгчийн хооронд зээл авах, зээлийг буцаан төлөхтэй холбоотой үүсэх бүхий л харилцааг зохицуулсан гэрээ.

Барьцааны гэрээ

Зээлийн гэрээний үүргийг барьцаа хөрөнгөөр хангуулах нөхцөлийг тохиролцсон гэрээ.

Фидуцийн гэрээ

Гэрээний үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулах зорилгоор хөдлөх эд хөрөнгийг үүрэг гүйцэтгүүлэгчийн өмчлөлд шилжүүлэх, гэрээний үүргийг бүрэн гүйцэтгэсэн тохиолдолд эд хөрөнгийг буцаан шилжүүлэх нөхцлийг тохирсон гэрээ.

Зээлийн гэрээ

Зээлийн гэрээ нь оролцогч 2 талын эрх, үүргийг зохицуулах бичиг баримт юм.

Банкуудын зээлийн гэрээ стандарт зүйл заалттай байдаг хэдий ч гэрээ байгуулахаасаа өмнө заавал нухацтай уншиж үзэж өөрийн эрх ба үүргийг мэдэж авах нь чухал. Магадгүй тухайн гэрээнд таны хүлээж чадахгүй үүргийг тусгасан байж болох юм. Гэрээнд заасан эрх үүргээ мэдэхгүйгээс болж санхүүгийн болон сэтгэл санааны хохиролд орох ч магадлалтай.

Зээлийн гэрээнд гарын үсэг зурахаас өмнө зээлийн гэрээтэй бүрэн танилцах шаардлагатай бөгөөд дараах заалтуудыг анхааралтай тогтож хараарай.

Зээлийн үндсэн нөхцөл /зээлийн хэмжээ, хугацаа, хүү, нэмэгдүүлсэн хүү/

- ▶ Зээлийн эргэн төлөлтийн хуваарь
- ▶ Зээлдэгчийн эрх, үүрэг
- ▶ Зээлийн төлбөрийг хугацаандаа төлөөгүй тохиолдолд хүлээх хариуцлага
- ▶ Зээлийг барьцаа хөрөнгийг худалдан борлуулах нөхцөл

Гэрээгээр хүлээсэн үүргээ гэрээний оролцогчид хангах үүрэгтэй. Гэхдээ аливаа нэг хүндрэл үүсэхэд түүнийг шийдэх гарц байдаг. Хамгийн гол нь банкттайгаа нээлттэй илэн далангүй байж, нөхцөл байдлаа тайлбарлах нь ирээдүйд үүсэх том эрсдэлийг бууруулж болох юм. Тухайлбал, анхны байгуулсан зээлийн гэрээний нөхцлийн дагуу зээлээ төлөх боломжгүй нөхцөл байдал үүссэн бол банкиндаа хандан зээлийн гэрээний анхны нөхцөлд өөрчлөлт оруулах нөхцлийг тохирч гэрээг шинэчлэн байгуулах боломж байдаг гэдгийг мэдэхэд илүүдэхгүй.

Энэ тохиолдолд зээлийн гэрээний бүтцэд өөрчлөлт оруулсны шимтгэл гэж зээлийн үлдэгдэл дүнгийн 0.5-1%-ийн төлбөр авч, таны нөхцөлд тохирсон байдлаар гэрээг шинэчилдэг.

Зээлийн гэрээтэй уншиж, танилцахгүйгээр гарын үсэг бүү зураарай.

7. ЗЭЭЛИЙН САЙН ТҮҮХ БҮРДҮҮЛЭХИЙН АЧ ХОЛБОГДОЛ

www.sankhuugjinbolovsrol.mn

Арилжааны банкууд зээлдэгчийн зээлээ цаг хугацаандаа төлж байгаа байдлаас хамааруулан зээлдэгчдээ үнэлгээ өгдөг ба энэ мэдээллийг Монголбанкны зээлийн мэдээллийн санд оруулж өгдөг. Зээлийг ашиглах хугацаанд зээлээ гэрээний дагуу төлж байсан болон хугацаа хэтрүүлж байсан хоногоос нь хамааруулан энэхүү үнэлгээ өгч байдаг. Өөрөөр хэлбэл, таны банкнаас авсан зээлийн ерөнхий мэдээлэл, эргэн төлөгдсөн байдал зэрэг мэдээллийг Монгол Улсад үйл ажиллагаа явж буй бүх банкууд нэгдсэн зээлийн мэдээллийн сангаасаа авах боломжтой.

Мөн банкууд сүүлийн үед Скоринг буюу зээлжих чадварын үнэлгээг хийж зээлдэгчийн зээлжих чадвар, эрсдэлийн түвшинг тодорхойлох орчин үеийн арга хэрэгслүүдийг дотооддоо ашигладаг болоод байна. Ингэснээр сайн түүхтэй зээл хүсэгчийн цаг хугацааг хэмнэсэн, түргэн шуурхай үйлчлэх бүтээгдэхүүн үйлчилгээнүүд гарсаар байна.

Мөн энэхүү үнэлгээгээ дараа дараагийн зээл олгох эсэх, зээлийн нөхцөл болох зээлийн хэмжээ, хугацаа, хүүг тогтоохдоо ашигладаг. Өөрөөр хэлбэл, зээлээ цаг хугацаандаа төлж чадаж байвал банкны сайн зээлдэгч болж зээлдэгчийн сайн түүх бүрдүүлэх нь танд эдийн засгийн хувьд ач холбогдолтой гэсэн үг юм.

Зураг 6. Зээлдэгчийн зээлийн түүх, түүний үр дагавар

8. ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛЭЭС СЭРГИЙЛЭХ АРГА

www.sankhuuginbolovsrol.mn

Зээлийн эрсдэл нь зээлдэгч банкт байгуулсан зээлийн гэрээний үүргээ биелүүлэх боломжгүй болсонтой холбоотойгоор үүсэх алдагдал юм.

Зураг 7. Эрсдэлийн төрлүүд

Эдгээр эрсдэлүүдээс урьдчилан сэргийлэхийн тулд та юун түрүүнд өөрөөс хамаарах дараах зүйлсийг хянаж чадвал зээлийн эрсдэлээ тодорхой түвшинд хамгаалагдах боломж бүрдэнэ.

Зээлийн эрсдэл макро болон микро маш олон хүчин зүйлсээс хамаарч байдаг.

- ▶ Зээл авахдаа сар бүр төлөх зээлийн хэмжээг өөрийн цэвэр орлоготойгоо уялдуулах
- ▶ Өөрийн хэрэгцээ шаардлагад тохирсон нөхцөлтэй зээл авах. Өөрөөр хэлбэл, зээлийн бүтээгдэхүүнээ зөв сонгох, зээлийн хэмжээ, хугацаа, зээлийн эргэн төлөлтийн хуваарийг өөрийн орлогын эх үүсвэр, түүний онцлогт тохируулан хийх,
- ▶ Зээлээ төлөвлөснийхөө дагуу зориулалтаар нь ашиглах,
- ▶ Хувь хүн, байгууллага аль нь ч эрсдэлээс хамгаалах тодорхой хэмжээний сан/нөөцийг үүсгэж байх нь эрсдэлээс хамгаалах нэг чухал хүчин зүйл болдог.